

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.44>

ШЕВЧЕНКО С.І.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В УКРАЇНІ

CRIMINAL LIABILITY FOR DOMESTIC VIOLENCE IN UKRAINE

Автором здійснено комплексне теоретико-правове дослідження особливостей складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 Кримінального кодексу України. Встановлено відсутність однозначності у доктринальному та практичному тлумаченні законодавчої конструкції ст. 126-1 Кримінального кодексу України, а також потребу в переосмисленні окремих ознак досліджуваного складу. Зокрема, на підставі концептуальних наукових підходів здійснено аналіз ознак об'єкта, об'єктивної та суб'єктивної сторін, а також суб'єкта домашнього насильства. Особливу увагу зосереджено на з'ясуванні юридичної природи систематичності як визначальної ознаки кримінального правопорушення для відмежування ст. 126-1 КК України від суміжних складів правопорушень. Досліджено співвідношення фізичного, психологічного й економічного насильства як форм вчинення кримінально караного діяння, а також визначено особливості кваліфікації сексуального насильства у механізмі кримінально-правової оцінки діяння. Узагальнено наукові підходи та судову практику щодо визначення змісту окремих ознак складу кримінального правопорушення з метою виокремлення проблемних аспектів їх нормативного закріплення. Обґрунтовано необхідність удосконалення законодавчої конструкції ст. 126-1 КК України шляхом конкретизації окремих її положень та усунення термінологічних розбіжностей. Аргументовано, що належна кримінально-правова кваліфікація домашнього насильства потребує комплексної оцінки ознак діяння у їх взаємозв'язку з характером насильницької поведінки, її систематичністю, наслідками та особливостями відносин між потерпілим і особою, яка вчинила кримінальне правопорушення. Встановлено, що отримані положення сприятимуть розвитку доктринальних підходів до розуміння домашнього насильства, підвищенню визначеності та ефективності кримінально-правового механізму протидії цьому явищу.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, домашнє насильство, кримінально-правова кваліфікація, склад кримінального правопорушення, захист прав людини.

The author has carried out a comprehensive theoretical and legal study of the features of the composition of a criminal offense provided for in Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine. The lack of clarity in the doctrinal and practical interpretation of the legislative construction of Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine has been established, as well as the need to rethink certain features of the studied composition. In particular, based on conceptual scientific approaches, an analysis of the features of the object, objective and subjective sides, as well as the subject of domestic violence has been carried out. Particular attention is focused on clarifying the legal nature of systematicity as a defining feature of a criminal offense to distinguish Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine from related components of offenses. The correlation of physical, psychological and economic violence as forms of committing a criminally punishable act has been studied, and the features of the qualification of sexual violence in the mechanism of criminal legal assessment of the act have been determined. The scientific approaches and judicial practice on determining the content of individual signs of the composition of a criminal

offense are summarized in order to identify problematic aspects of their normative consolidation. The need to improve the legislative structure of Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine is substantiated by specifying its individual provisions and eliminating terminological discrepancies. It is argued that the proper criminal-legal qualification of domestic violence requires a comprehensive assessment of the signs of the act in their relationship with the nature of violent behavior, its systematicity, consequences and features of the relationship between the victim and the person who committed the criminal offense. It is established that the obtained provisions will contribute to the development of doctrinal approaches to understanding domestic violence, increasing the certainty and effectiveness of the criminal-legal mechanism for countering this phenomenon.

Key words: *criminal offense, domestic violence, criminal-legal qualification, composition of a criminal offense, protection of human rights.*

Постановка проблеми. З огляду на процес активної трансформації кримінального законодавства України відповідно до європейських стандартів у сфері захисту прав людини, питання належної кримінально-правової кваліфікації домашнього насильства набуває особливої актуальності. Це зумовлено, зокрема, необхідністю забезпечення належного застосування кримінально-правових норм у зазначеній сфері та однозначного розуміння змісту передбачених ними ознак. Водночас окремі недоліки нормативного регулювання та відсутність єдності у наукових підходах до тлумачення окремих положень кримінального законодавства спричиняють різне тлумачення відповідних юридичних конструкцій у правозастосовній практиці.

У зв'язку з цим актуальним є комплексне дослідження складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Особливого значення набуває тлумачення змісту та особливостей його основних елементів, а також встановлення взаємозв'язку між ними. Своєю чергою, визначення юридично важливих ознак кожного з елементів складу кримінального правопорушення є необхідною передумовою правильної кримінально-правової кваліфікації домашнього насильства.

Проведення такого дослідження дозволить поглибити теоретичні уявлення про кримінально-правову природу домашнього насильства, визначити проблемні аспекти нормативного закріплення окремих ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, а також сформулювати напрями удосконалення підходів до його кримінально-правової кваліфікації.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження кримінальної відповідальності за домашнє насильство не є новою темою для наукової спільноти. Серед науковців, які зверталися до обраної нами проблематики, варто виокремити: Байду А.О., Біловалу О.О., Ботнарєнко І.А., Вознюк А.А., Гриньків О.О., Данилюк А.Д., Довгань-Бочкову Н.В., Дудорова О.О., Лесяк Н.І., Мельник Т.М., Набієва Б.П., Старко О.Л., Хавронюка М.І., Шакіна Р.С., Шугало А.Я., Якімова С.В. та інші.

Метою написання статті є здійснення комплексного дослідження складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 126-1 КК України.

Виклад основного матеріалу. Поняття «кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством», не обмежується ст. 126-1 КК України. Вони охоплюють також інші протиправні діяння, вчинення яких за певних обставин пов'язані з домашнім насильством. Водночас саме ст. 126-1 КК України є системоутворюючою, як окрема спеціальна кримінально-правова норма. У зв'язку з цим визначення особливостей кримінально-правової оцінки домашнього насильства можливо насамперед за допомогою здійснення аналізу складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України.

Почати аналіз слід із визначення родового об'єкта, щодо якого в науковій літературі відсутня єдність поглядів. Зазначене викликане розташуванням законодавцем ст. 126-1 у розділі II Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи», що дозволяє визначати родовий об'єкт як суспільні відносини, що забезпечують охорону життя та здоров'я людини.

Загалом наведений підхід відповідає структурі Особливої частини КК України. Водночас аналізуючи диспозицію наведеної статті, можна стверджувати, що вона охоплює широкий перелік суспільно небезпечних діянь, які можуть посягати не лише на фізичне здоров'я особи, але й на психічний стан, волю, честь та гідність. Як наслідок, визначення родового об'єкта ст. 126-1 КК України виключно через суспільні відносини, що забезпечують охорону життя та здоров'я людини, не повною мірою відображає специфіку складу досліджуваного кримінального правопорушення.

Так, ми погоджуємось з думкою Лесяк Н.І. та Якімова С.В., які вважають, що посилення на економічне насильство як форму домашнього насильства у контексті злочинів, родовим об'єктом яких є життя та здоров'я особи, видається не зовсім обґрунтованим. Згідно з чинним законодавством, економічне насильство – це передусім економічне правопорушення, яке посягає на чужу власність, право користування, розпорядження чи володіння майном. Його специфічною ознакою є заподіяння матеріальної, а часом й репутаційної шкоди їй, зокрема, у зв'язку з господарською діяльністю, посяганнями на інтелектуальну власність, реалізацією своїх майнових прав. При цьому варто погодитися з тим, що в окремих випадках економічні правопорушення, крім прямих матеріальних збитків, можуть спричиняти психологічну, а часом і фізичну шкоду потерпілому. Однак у цьому разі фізична та/чи психологічна шкода є опосередкованого характеру [1, с. 193–194].

Щодо основного безпосереднього об'єкта домашнього насильства, слід відзначити думку Шакіна Р.С., який під ним розуміє суспільні відносини, що забезпечують нормальний фізичний та психологічний стан особи [2, с. 3]. Втім, Біловол О.О. констатує, що виходячи із того, що складовими здоров'я є біологічний, психологічний та соціальний аспекти (рівні), можна зробити висновок, що нормальний психологічний стан є складовою психологічного аспекту здоров'я. Тому виділяти його в якості самостійного складника досліджуваного кримінального правопорушення не потрібно [3, с. 229].

Водночас Вознюк А.А. запропонував більш комплексне визначення основного безпосереднього об'єкта, наголосивши, що основним безпосереднім об'єктом домашнього насильства є суспільні відносини щодо кримінально-правової охорони фізичного та психологічного здоров'я одного з подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах. Додатковим факультативним об'єктом цього злочину можуть бути право власності, воля, честь і гідність особи, сімейні та близькі відносини тощо. Водночас аналіз диспозиції статті, зокрема, передбачених у ній суспільно небезпечних діянь, свідчить про те, що основний безпосередній об'єкт цього злочину не обмежується лише здоров'ям особи. Це дає підстави для дискусії щодо місця злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, в системі Особливої частини КК України [4, с. 8]. Наведений підхід відображає законодавчу конструкцію ст. 126-1 КК України з огляду на перелік суспільно небезпечних діянь та можливих наслідків.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, характеризується сукупністю взаємопов'язаних ознак, які у своїй єдності визначають кримінально караний характер такого посягання. Законодавча конструкція ст. 126-1 КК України дає підстави стверджувати, що кримінальне правопорушення, відповідальність за яке передбачено ст. 126-1 КК України, сконструйовано, як матеріальний склад. При цьому особливе кримінально-правове значення має категорія «систематичність», оскільки зазначена ознака дозволяє відмежувати кримінальне правопорушення, передбачене ст. 126-1 КК України від інших протиправних діянь.

Так, Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у постанові від 25.02.2021 у справі № 583/3295/19 визначив, що словосполучення «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» описує діяння. Закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, у результаті чого настав хоча б один із вказаних в законі наслідків. Водночас принциповим є те, що не має значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, в обмежувальному приписі чи в іншому документі факт перших двох актів насильства. Факт документування має значення для доказування систематичності, але не більше ніж інші передбачені законом докази [5].

Своєю чергою, зміст «систематичності» полягає у формуванні стійкої моделі насильницької кримінально караної поведінки. У постанові Верховного Суду колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 13.02.2025 у справі № 491/1073/22 наголошено, що для кваліфікації дій винуваної особи важливо, що насильницькі дії вчиняються систематично, а систему може становити як неодноразово застосована одна із трьох форм насильства, зазначена у ст. 126-1 КК України, так і різна варіативність поєднання як фізичного, так і психологічного та економічного насильства щодо однієї і тієї самої потерпілої особи чи осіб [6].

Щодо форм домашнього насильства в аспекті ст. 126-1 КК України, зауважимо, що його прояви можливі шляхом вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства. Серед зазначених найбільш поширеною формою є фізичне насильство. При цьому, у контексті ст. 126-1 КК України воно охоплює значно вужчий перелік суспільно небезпечних діянь, ніж фізичне насильство у його загальному розумінні.

Так, Дудоров О.О. та Хавронюк М.І. до проявів фізичного насильства відносить, зокрема, ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання та кусання [7, с. 71]. Вознюк А.А. вважає, що вчений, пропонуючи такий коментар цього діяння, виходив з того, що самі по собі такі діяння не охоплюються іншими статтями [4, с. 10]. У цьому контексті Біловол О.О. відзначає, що ці дії не охоплюються жодною іншою кримінально-правовою нормою, за винятком тих випадків, коли вони завдали фізичного болю. Якщо ж такі дії завдали фізичного болю, то вони охоплюються поняттям «інші насильницькі дії», відповідальність за вчинення яких передбачена ч. 1 ст. 126-1 КК України [8, с. 219].

Слід відзначити, що не всі прояви фізичного насильства охоплюються складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України. На це звертає увагу Шугало А.Я., яка зауважує, що усі інші прояви насильства, які зазначені у п. 17 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству», пропонують додатково кваліфікувати за відповідними статтями КК України. Такий підхід є цілком логічний, оскільки норма про домашнє насильство не охоплює всіх його проявів. Відповідний висновок випливає, виходячи з аналізу санкції ст. 126-1 КК України, яка, у порівнянні з санкціями норм про умисне вбивство, умисне спричинення тяжкого чи середньої тяжкості тілесного ушкодження, катування тощо є менш суворою [9, с. 162].

Психологічне насильство є ще однією формою домашнього насильства передбаченою диспозицією ст. 126-1 КК України, яке за п. 14 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII охоплює словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи [10].

При цьому, у науковій літературі психологічне насильство розглядається не лише через перелік діянь, передбачених законодавчо, а насамперед через характер їх впливу на потерпілу особу. На думку Ботнарєнко І.А. та Гриньків О.О. із закріпленого в законі визначення випливає, що психологічне насильство є формою впливу на емоції, відчуття чи психіку особи вербальним шляхом. Такими вербальними засобами є усна або письмова мова, і вона включає: 1) словесні образи; 2) погрози; 3) приниження; 4) переслідування; 5) залякування; 6) діяння щодо обмеження волевиявлення особи; 7) контроль у репродуктивній сфері [11, с. 105].

Також автори наголошують, що психологічне насильство це одна з форм придушення чи пригнічення особистості людини; форма впливу на думки, емоції, відчуття чи стан людини з метою заподіяти їй емоційну чи моральну шкоду. В сімейному середовищі джерелом впливу на емоційний стан людини виступає близька особа, причому це не завжди може бути чоловік; часто сімейним (моральним, емоційним) «тираном» може бути жінка як щодо свого чоловіка чи батьків, так і до дітей. [11, с. 106].

Третьою формою домашнього насильства є економічне, яке відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру [10].

У кримінально-правовій літературі економічне насильство пов'язують насамперед із позбавленням або обмеженням потерпілої особи у користуванні економічними ресурсами. Так, Дудоров О.О. та Хавронюк М.І. до його проявів відносять відбирання в потерпілої особи всіх грошей, примушування до звітування про їх витрачання, позбавлення необхідних ресурсів, а також примушування до праці чи надмірної праці. Окремо науковці називають систематичну відмову в утриманні дітей і непрацездатних членів сім'ї, приховування доходів, самостійне прийняття більшої частини фінансових рішень та неврахування потреб партнера [7, с. 74].

Данилюк А.Д., у свою чергу, зазначає, що економічне насильство пов'язане із позбавленням або обмеженням права користування економічними ресурсами: майном, грошима; накладанням майнових зобов'язань; переведенням на потерпілого грошових зобов'язань; заборонаю працевлаштування, що позбавляє жертву в подальшому можливості самореалізації та як наслідок може потягти за собою психічні страждання та зниження психічної стабільності, що вже свідчить про психологічне насильство тощо. Умисне відбирання або ненадання одним членом сім'ї іншому майна та коштів, на які постраждала особа має передбачене законом право, може викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я [12, с. 78].

Як слушно зауважує Шугало А. Я., про економічне насильство, можна стверджувати тоді, коли кривдник здійснює тотальний контроль щодо питань розподілу чи користування фінансовими ресурсами (звіт за кожну витрачену копійку; обмеження чи заборона використання електроенергії, газу; купівля продуктів харчування, у яких завершився термін придатності з метою економії, тощо), чи економічну експлуатацію (гра в азартні ігри за кошти, які призначені для сімейного використання), жертва стає фінансово залежною та вразливою [13, с. 101].

Поряд із цим, у диспозиції ст. 126-1 КК України описано лише три форми його вчинення, тоді як у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII виокремлено також сексуальне насильство. За п. 15 ч. 1 ст. 1 зазначеного Закону під останнім слід розуміти будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності [10].

Сексуальне насильство як форма домашнього насильства має особливу специфіку, що пов'язано з характером посягання та сферою суспільних відносин, яким заподіюється шкода. Ботнаренко І.А. зводить його до розуміння суспільно небезпечної насильницької поведінки, яка зачіпає інтимну сферу стосунків членів сім'ї, виявляється у свідомому примушуванні повнолітньої особи без її згоди або дитини незалежно від її згоди іншим членом сім'ї чи близькою особою до статевого контакту, небажаних сексуальних дій, сексуальних домагань або інших дій сексуального характеру, що порушує її статево свободу, статево недоторканість, гідність та може спричинити фізичні або психологічні наслідки [14, с. 333].

Тобто, сексуальне насильство, як форма домашнього насильства розглядається у двох аспектах: форма домашнього насильства та самостійний склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 153 КК України. Це має принципове значення для визначення систематичності діяння, оскільки якщо в межах домашнього насильства було вчинено сексуальне насильство, то відповідальність за його вчинення настає відразу кримінальна, незалежно від ознаки систематичності [15, с. 27].

Як зазначалось вище, діяння передбачене ст. 126-1 КК України є кримінальним правопорушенням із матеріальним складом. Відповідно його обов'язковою ознакою є суспільно небезпечні наслідки, визначення змісту та особливостей встановлення яких у науковій літературі викликають певні розбіжності. Старко О.Л. відзначає, що сформульовані законодавцем ознаки, які відображають суспільно небезпечні наслідки домашнього насильства є оціночними, та на відміну від інших оціночних ознак, які часто передбачаються у статтях КК України, є надто розмитими та широкими за обсягом, та наповненістю їх змісту, що дає підстави для їх неоднозначного тлумачення, а отже й довільного правозастосування. З метою уникнення помилок у кваліфікації цих діянь, у тому числі їх розмежуванню із суміжними злочинами, слід було б доповнити ст. 126-1 КК України приміткою, в якій чітко визначити орієнтири щодо розуміння ознак «втрата працездатності» та «розлад здоров'я» [16, с. 490].

З цього приводу Байда А.О. звертає увагу на сумніви та неточності, які виникають під час застосування нового оціночного терміна «погіршення якості життя потерпілої особи. У чому таке погіршення має відбиватися, де шукати формалізовані критерії такого погіршення? [17, с. 90]. Також Довгань-Бочкова Н.В. зазначає, що «погіршення якості життя» та «емоційна залежність» не можуть бути ознаками злочину, оскільки є настільки невизначеними і широкими за змістом, що охоплюють і ситуації, які не можуть і не повинні бути предметом кримінально-правового регулювання» [18, с. 195]. Наведені підходи є обґрунтованими, оскільки визначення змісту зазначених наслідків не повинно викликати істотних труднощів.

Особливої уваги потребує здійснення аналізу суб'єкта вчинення домашнього насильства. Останнім є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Своєю чергою, встановлення мінімальної календарної вікової межі для кримінальної відповідальності має бути соціально та кримінологічно обґрунтованим. Тільки за умови досягнення певного віку під впливом сім'ї, шкільного та соціального середовища підліток досягає певного рівня свідомості, який дозволяє йому розрізняти добре і погане, що може спричинити шкоду іншим людям. Підліток стає спроможним усвідомлювати соціальний зміст своєї поведінки, набуває достатнього рівня соціальної свідомості, який дозволяє йому оцінювати не лише фактичний бік своїх вчинків, але і їх соціально-правову значимість [19, с. 717].

При цьому, суб'єкт протиправного діяння на переконання Дудорова О.О. та Хавронюка М.І., є певною мірою спеціальним – така осудна особа, яка досягла 16-річного віку, яка є одним

з подружжя чи колишнього подружжя або іншою особою, з якою потерпілий перебуває або перебував у сімейних або близьких відносинах [7, с. 78].

На підставі наведеного Набієв Б.П. констатував, що у даному випадку законодавець відніс до ознак (і вони є спеціальними), які характеризують стосунки суб'єкта з потерпілим в контексті домашнього насильства, такі: 1) перебування у шлюбі з потерпілим на момент вчинення діяння; 2) перебування у шлюбі з потерпілим у минулому; 3) сімейні відносини між ним та потерпілим; 4) близькі відносини між ним та потерпілим [19, с. 717].

Крім того, ми підтримуємо висновок Шугало А.Я., яка зауважує, що у ст. 126-1 КК України є вказівка на термін «винний», що, очевидно, є невідповідним презумпції невинуватості, позаяк про винуватість особи можна стверджувати лише на підставі обвинувального вироку суду. З огляду на вказане, термін «винний» потрібно замінити на термін «особа», так як це відображено у ст. 91-1 «Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство» КК України. Водночас у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 застосовується термін «кривдник» (особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі (п. 6 ч. 1 ст. 1)). Він не вартий для запозичення у тексті КК України, оскільки це спричинить нові виклики для його тлумачення. А тому достатньо вжити термін «особа». Відтак задля уникнення граматичної помилки у тексті диспозиції ст. 126-1 КК України необхідно замість терміна «інша особи» вказати термін «інша людина» [13, с. 116].

Останнє на що ми пропонуємо звернути увагу – суб'єктивна сторона кримінального правопорушення передбаченого ст. 126-1 КК України, яка характеризується психічним ставленням особи до вчинюваного нею діяння та його наслідків. Відзначимо, що зазначене діяння характеризується умисною формою вини у виді прямого чи непрямого умислу, основним доводом чого є безпосередня вказівка у диспозиції відповідної статті на термін «умисне».

Щодо встановлення мотиву та мети досліджуваного правопорушення, то вони не належать до обов'язкових ознак складу. Поряд з цим, у разі здійснення кримінально-правової кваліфікації протиправного діяння, важливого значення набуває врахування його фактичної спрямованості та способу досягнення поставленої мети. Особливо це стосується психологічного насильства, різновидом якого є погроза, яка вчиняється з метою залякування. При цьому, суспільно корисна мета, якою може керувалася особа, не перетворює насильницьке посягання на правомірне діяння. Прагнення досягти суспільно корисної мети не завжди виправдовує обраний спосіб дій, тому за наявності ознак кримінального правопорушення вони підлягають правовій оцінці.

Висновок. Отже, склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, характеризується сукупністю взаємопов'язаних елементів, зміст та особливості яких мають визначальне значення для правильної кримінально-правової кваліфікації домашнього насильства. Аналіз наукових підходів і правозастосовної практики дозволив встановити, що законодавча конструкція ст. 126-1 КК України не гарантує однозначне розуміння окремих її положень, що може зумовлювати відмінності у кримінально-правовій оцінці відповідних діянь. Зокрема, проблемним є застосування оціночних понять при визначенні наслідків домашнього насильства, співвідношення форм домашнього насильства з іншими складами кримінальних правопорушень, а також законодавче формулювання окремих ознак суб'єкта. Відтак результати проведеного дослідження надали можливість комплексно охарактеризувати склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, визначити особливості його окремих елементів та встановити проблемні аспекти їх нормативного закріплення і практичного застосування.

Список використаних джерел:

1. Якімова С. В., Лесяк Н. І. домашнє насильство як вид кримінального правопорушення за законодавством України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 3. С. 192-194.
2. Шакин Р. С. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство у формі жорстокого поводження з дітьми: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2023. 228 с.
3. Біловол О. Проблемні аспекти визначення основного безпосереднього об'єкта складу злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 227-234.
4. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство: актуальні питання теорії та практики. *Форум права*. 2019. № 55 (2). С. 6-14.
5. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 25.02.2021 у справі № 583/3295/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95213443>

6. Постанова Верховного Суду колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду ВС від 13.02.2025 у справі № 491/1073/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125228315>
7. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваїте, 2019. 288 с.
8. Біловал О.О. Фізичне насильство як вид домашнього насильства: нормативна регламентація та практика застосування кримінального законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 218–223.
9. Шугало А. Фізичне насильство як форма домашнього насильства. *Право.ua*. 2024. № 3. С. 160–164. DOI: 10.32782/LAW.UA.2024.3.24.
10. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
11. Ботнарєнко І. А., Гриньків О. О. Психологічне насильство як форма домашнього насильства. *Часопис Київського університету права*. 2023. Вип. 2. С. 104–109.
12. Данилюк А.Д. Економічне насильство у сім'ї: види та причини застосування. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 76–82.
13. Шугало А. Я. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. 229 с.
14. Ботнарєнко І. А. Сексуальне насильство як форма домашнього насильства. *DICTUM FACTUM*. 2026. № 1 (19). С. 326-335.
15. Мельник Т.М. Відповідальність за вчинення домашнього насильства та механізми його запобігання за національним законодавством України. *Галицькі студії: Юридичні науки*. 2025. № 11. С. 24-32.
16. Старко О.Л. Проблеми встановлення змісту суспільно небезпечних наслідків як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони домашнього насильства. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 5. С. 490-494.
17. Байда А.О. Проблеми кримінальної відповідальності за домашнє насильство. Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: В.І. Борисов та ін. Х. : Право, 2016. Вип. 32. 238 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2016_32_8.
18. Довгань-Бочкова Н. Домашнє насильство: аналіз об'єктивної сторони складу злочину. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2018. Випуск 66. С.187-197.
19. Набієв Б. П. Кримінально-правова характеристика суб'єкта домашнього насильства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 716–719.